

Mindre meddelelser

Iagttagelser godkendt af Sjældenhedsudvalget er mærket med en stjerne*.
Records approved by the rarities-committee are marked with asteriks*.

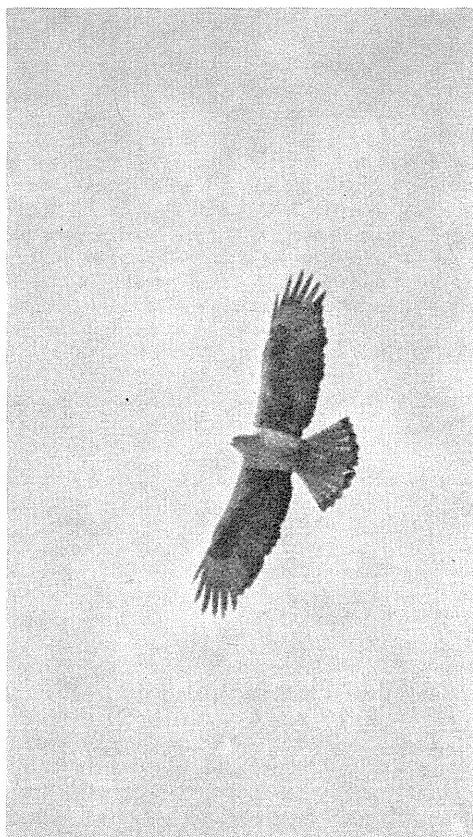
HØGEØRN *HIERAAETUS FASCIATUS*,* NY FOR DANMARK

Den 17. og 18. maj 1974 kunne over heden ved Skagen Gren iagttagelse en Høgeørn *Hieraetus fasciatus*. Fuglen sås adskillige gange og i flere tilfælde under de bedste betingelser. Sammenligning kunne altid foretages med Musvåge *Buteo buteo* og ofte med Hvepsevåge *Pernis apivorus* og Fjeldvåge *Buteo lagopus*.

Når sammenligning ikke kunne foretages med en af ovennævnte arter, virkede fuglen ikke overvældende stor. Helhedsindtrykket var da meget lig en stor, kraftig Hvepsevåge.

Set sammen med ovennævnte arter bemærkedes den betydeligere størrelse (Musvåge : Høgeørn som 1 : 1 1/3). En kraftig, plumpt bygget ørn med ret lange vinger, der tillige var brede og med ikke helt parallelle for- og bagkanter, idet hånden var lidt smallere end armen, ligesom vingen smalnede lidt ind ved basis (som hos Hvepsevåge). I forhold til kroppen, der var kraftig og med ret bredt bryst, virkede vingerne langt fra så lange og slanke som hos f.eks. Slangeørn *Circaetus gallicus*, og på lang afstand var helhedsindtrykket ikke helt ulig en stor Duehøg. Hovedet var forholdsvis lille og halen fyldig med en længde svarende til største vingebredde.

På oversiden var svingfjerene sortbrune, og på dækfjerene fandtes et mønster påmindende om Dværgørnens *Hieraetus pennatus*, men ikke med så kraftige kontraster som hos denne. Dækfjerene iøvrigt gråbrune og således lysere end svingfjerene. Hovedets overside var mørk, kropsoversiden af farve som overvingedækfjerene, men på hele ryggen og på skuldrene med et tydeligt lysere og gulbrunt felt (enkelte fjer på skuldrene dog helt hvidlige). Overgumpen var gråbrun. Strube, hals, kropsunderside og undergump meget lys (hvidlig), hvilket var synligt på selv meget stor afstand. På godt hold bemærkedes, at underkroppens lyse tone fortsattes langs det inderste af armens forkant, mens undervingedækfjerene iøvrigt var meget mørke (sortagtige), dog således, at et bredt bånd langs grænsen mellem dæk- og svingfjer var mørkest (tilsyneladende sort). Fortil var dette bånd dif- fust begrænset, bagtil med en synlig kontrast til de iøvrigt meget mørke armsvingfjer, som dog netop ved basis var med en lysere tone (heraf kontrasten til det sorte bånd på dækfjerene). Det omtalte sorte bånd var kun synligt under de bedste iagttagelses-

Den voksne Høgeørn *Hieraetus fasciatus* over Skagen, den 18. maj 1974. Foto Knud Pedersen.
Adult Bonelli's Eagle Hieraetus fasciatus over The Skaw, 18th May 1974.

betingelser. Svingfjerens lyse, basale del var mest udpræget på hånden, idet det lyse parti her var af en videre udstrækning, hvilket gav undervingen en tegning påmindende om Sort Glente *Milvus migrans*. Denne detalje var imidlertid også kun synlig på tæt hold. Svingfjerene iøvrigt mørkest på spidsen. Halen var på såvel over- som underside grå-

brun med et bredt, velmarkeret sort randbånd.

Aktiv flugt: Vingeslagene tungere end Musvågens, ikke særlig gennemførte som f.eks. hos Slangeørn, men så langsomme, at man tydeligt fornemmede fuglen som større end en Musvåge.

Kredsflugt: Vingerne holdtes i horisontalt plan, omtrent som hos Sort Glente, men ikke sjældent hævedes de en smule. Halen fyldig og vifteformet.

Fuglen kredsede sammen med adskillige våger rundt over heden, for det meste i stor højde. Sammen med vågerne gjorde den flere gange trækforsøg.

Glidflugt: Vingestillingen vekslede mellem 'flad' og 'let hvælvet' (armen hævet en smule og hånden let sænket).

Fuglen var adræt og letbevægelig i flugten og under hele observationen bemærkedes intet, der kunne tyde på, at det drejede sig om en undsluppen fangenskabsfugl. Fjerdragten var helt intakt, og selv da den strakte ben, sås ikke skyggen af læderstroppe eller tilsvarende fremmedlegemer.

Ørnen iagttoges flere gange i afstande ned til 200 m og i skarpt medlys. Vejret var solrigt, varmt og med klar himmel, og ligesom de to foregående måneder præget af megen østenvind.

Udover de tre nedenstående observatører, havde flere ornithologer lejlighed til at betragte fuglen, således bl.a. Knud Pedersen og Olvar Læssøe.

Bjarne Bertel David Boertmann Orla Balslev Jensen

(**Sjældenhedsudvalget** har énstemmigt godkendt bestemmelsen, da såvel fotos som en perfekt beskrivelse ikke lader nogen tvivl tilbage om, at fuglen har været en adult Høgeørn. På trods af beskrivelsens ordlyd om det modsatte, er udvalget mest tilbøjelig til at mene, at fuglen må have været en undsluppen fangenskabsfugl. Høgeørnen — og især de voksne fugle — hører til de mest udprægede standfugle blandt Europas rovfugle. Dertil kommer, at det er kendt, at der forskellige steder i Europa holdes et anseeligt antal rovfugle fangne, og da flere af dem oplæres til jagt, er de ofte ikke stækkede. Det vides også, at der gentagne gange er undsluppet fugle, som senere er blevet set i naturen, ofte på usædvanlige steder. Indtil der bliver sat en effektiv stopper for denne ejendommelige form for Zoo-virksomhed, bør man være forsigtig med at afskrive muligheden 'undsluppen fangenskabsfugl').

Summary: An adult Bonelli's Eagle *Hieraetus fasciatus* was observed at The Skaw, the northernmost point of Denmark, on 17 and 18 May 1974. A thorough description is given which is improved by a photograph taken by one of the observers. The species is new to the Danish list, and the rarities committee has approved the record, however, it is suggested that the bird may have been an escape, as large birds of prey are not infrequently kept in captivity in various parts of Europe, and also since adult Bonelli's Eagles are virtually resident.

SANDLØBERE *CALIDRIS ALBA* ÆDER *SEPIASKALLER SEPIA OFFICINALIS*

For nylig har MacLean (Ibis 116, 552-557, 1974) beskrevet, hvorledes forskellige ryler (*Calidris alpina*, *C. bairdii*, *C. pusilla*, *C. melanotos*) på ynglepladserne i arktisk Alaska i ret stor udstrækning indtog knoglerester af lemninger *Lemmus trimucronatus*. Dette fænomen er i begyndelsen af ynglesæsonen især tilknyttet hunnerne, og efter at ungerne er klækket, ædes knoglerester af disse. Ud fra diverse beregninger påvises det, at sådanne knogler udgør den væsentligste kilde for kalciumoptagelse. Hunnerne får med andre ord dækket et behov i perioden hvor æggene dannes, og ungerne kan ligeledes i stor udstrækning få dækket deres kalciumbehov til knogledannelse ved at æde lemmingknogler.

I denne sammenhæng vil jeg omtale nogle observationer, jeg foretog ved Blåvand, Vestjylland, i april 1973. Da jeg den 12. april betragtede fem Sandløbere *Calidris alba*, der fouragerede på stranden, bemærkedes det flere gange, at disse hakkede med næbbet i de mange sepiaskaller *Sepia officinalis* porøse del. Jeg undersøgte skallerne nærmere for at konstatere, om der evt. gemte sig fødeemner i dem. Jeg iagttog imidlertid intet, der tydede på det. Derimod kunne jeg konstatere, at Sandløberne åd af sepiaskallernes porøse lag. Den 14. april undersøgte jeg systematisk stranden på en to km lang strækning. Af de 34 sepiaskaller med den porøse side opad var der hakket i hver eneste. Derimod viste tre skaller, der vendte den hårde side op, ikke det mindste tegn på at være benyttet af Sandløberne. Endelig fandt jeg to sepiaskaller, der lige var skyllet op på stranden. Disse viste heller ikke det mindste tegn på at være blevet udnyttet.

Ud fra ovenstående ser det ud til, at Sandløberne under forårstrækket i temmelig stor udstrækning fortærer dele af sepiaskaller. Disse indeholder store mængder kalcium og kan derfor formodes at dække Sandløbernes behov for dette grundstof i ret stor grad. Det kan ligeledes ud fra MacLeans (op. cit.) undersøgelser formodes, at det nævnte kalcium anvendes til knoglerne og måske til at opbygge en reserve, der kan tjene til at danne æg, når fuglene ankommer til ynglepladsen. Det ville være interessant at undersøge denne fourageringsadfærds års-tidsvariation og forekomsten heraf hos andre arter. Ligeledes kunne det tænkes, at der ved udvælgelse af tilsvarende fødeemner sker en vis kompensation for sepiaskallerne, når disse mangler.

MacLean (op. cit.) refererer til alle tidligere beskrivelser af fænomenet, der har været observeret hos Fasan *Phasianus colchicus*, Agerhøne *Perdix perdix*, Lille Korsnæb *Loxia curvirostra*, Laplandsværling *Calcarius lapponicus* samt de tidligere nævnte rylearter.

Det skal til slut bemærkes, at netop sepiaskaller gennem mange år har været anvendt som et almindeligt fødetilskud til burfugle for at sikre disse den nødvendige kalk i ernæringen.

Summary: During a stay at Blåvand, Western Jutland, in April 1973 Sanderlings *Calidris alba* were several times watched eating sepia shells *Sepia officinalis* on the beach. A systematic search of two kilometres of the beach revealed that every sepia shell lying with the porous side upwards showed marks of the birds' bills having been pricked into the material. It is suggested that the Sanderlings use the shells as sources of calcium as shown for Dunlin *Calidris alpina*, Baird's Sandpiper *C. bairdii*, Semipalmated Sandpiper *C. pusilla* and Pectoral Sandpiper *C. melanotos* by MacLean (op. cit.)

Anders Pape Møller
Wittenberggård
Kraghede
9380 Vestbjerg

SOLSORT *TURDUS* *MERULA* SOM GØGEVÆRT

For ca. tre år siden observeredes et tilfælde af Solsort *Turdus merula* som vært for Gøg *Cuculus canorus* i Rungsted i Nordsjælland. Solsorten havde bygget rede under kølerhjælmen på en opklodset bil, og der konstateredes tre Solsortæg foruden Gøgeægget. Det sidste klækkede først, og Gøgeungen kastede først et Solsortæg og siden de to unger ud. Inden Gøgeungen nåede at blive flyvefærdig, blev den ædt af en kat.

Mogens Gøtsche
Lykkevej 3
2960 Rungsted Kyst

Summary: Blackbird *Turdus merula* as a Cuckoo *Cuculus canorus* host. A case fra North Zealand is described. The Cuckoo nestling throwed out one egg and two nestlings of its foster parents. It was taken by a cat before being full-grown. The Blackbird does not seem to have been recorded previously as a Cuckoo host in Denmark.

(Solsorten synes ikke tidligere at være registreret som Gøgevært i Danmark. Knud Barfod (i Vort lands Dyreliv, red. F.W. Bræstrup m.fl., vol. 1, 345, København 1949) nævner ikke Solsorten i en opstilling af 28 danske værtsarter. Fra det kontinentale Europa kendes Solsorten som Gøgevært, men kun undtagelsesvis (Makatsch, W.: Der Brutparasitismus in der Vogelwelt. Radebeul & Berlin 1955). Også fra De britiske Øer kendes Solsorten som vært, dog yderst sjældent. David Lack (Bird Study 10, 185-202, 1963) har beregnet at ca. 0,01% af alle britiske Solsortekul parasiteres af Gøgen. Lack (op. cit.) har påpeget det ejendommelige i, at drosselarterne så sjældent parasiteres af Gøgen, og foreslår, at det hænger sammen med disse dybe reder, som gør det vanskeligt for Gøgeungen at kaste værtsparrets yngel ud. At det dog kan lade sig gøre, viser ovennævnte eksempel. Makatsch

(op. cit.) nævner også et tilfælde af en Gøgeunge i en Solsorterede. Ejendommeligt nok skulle dog drosselarter, specielt Sjaggeren *Turdus pilaris* være foretrukne værter i det vestlige U.S.S.R. (Makatsch op. cit.).

Red.

OM TILBAGEBLEVNE ÆG OG STORE KULD HOS LANDSVALE *HIRUNDO RUSTICA*

Hvert forår tager nogle Landsvalepar *Hirundo rustica* fat på at bygge nye reder, men størstedelen vælger at udbedre de gamle reder. Det kan være reder, der har været benyttet det foregående år, men det kan også være reder, der har været tomme i flere år. Udbedringen består i reglen af en nybygget krans øverst på reden, hvor slitagen er størst. Indvendigt anbringes lidt mudder i bunden, og en vis udføring med f.eks. hønsefjer foretages. Derpå finder æglægningen sted.

Den nævnte udbedring kan være både nødtørført og mere omfattende. Hvis redens tilstand er god, er den ofte meget overfladisk, men netop denne overfladiskhed skaber en faldgrube for den ornitholog der vil beregne antallet af lagte æg og klægningsprocenten.

Der rapporteres af og til hos Landsvalen om store kuld med op til 7 eller 8 æg. I 1970 fandt jeg en sådan rekordrede med 7 æg (29/6). Det mærkelige var, at der kun var 3 unger i reden da de skulle ringmærkes, men 4 uklækkede æg. Det hører ganske vist ikke til sjældenhederne, at der kan ligge et enkelt æg tilbage i reden, men 4 havde jeg ikke truffet før.

I 1972 fandt jeg igen en rede med mange æg. Der var 8, men der kom intet ud af dem, og de ligger vist stadig (1975) i reden. De var varme, da jeg første gang fandt dem. I 1974 fik jeg lejlighed til at iagttage, hvorledes de store kuld hos Landsvalen kan forekomme. Da blev der nemlig fundet en rede med 5 æg (26/5). En uge senere lå æggene der stadig, men nu var de kolde. Tilfældigvis ved jeg, at et par voksne Landsvaler var blevet kørt ned af biler på vejen udenfor gården netop på dette tidspunkt, og det er rimeligt at antage, at den ene (eller måske begge) har hørt til denne rede. En halv snes dage efter opdagedes det, at æggene var delvis dækket af mudder, og en ny æglægning påbegyndtes (5 nye æg den 17/6). Om det var en af de gamle mager, der med ny partner påbegyndte nu æglægning, kan jeg ikke sige. Det står i hvert fald fast, at det nye par ikke har renset reden for gamle æg. Det stemmer også med mine øvrige observationer ved ca. 1300 reder. Ved gentagen ynglen i samme rede får evt. uklækkede æg normalt lov til at blive liggende, og disse ligger så nederst i det næste kuld. Sådanne ældre æg kan af og til adskilles ved det mere snævsede udseende, og de virker mere ru på overfladen.

Disse iagttagelser antyder, at Landsvaleparret normalt ikke tømmer reden for gamle æg, og ved produktionsundersøgelser bør man derfor holde kontrol med redens historie gennem ynglesæsonen (redkort). Eventuelt kan man ved undersøgelser

ligefrem rensede reden for døde unger og æg (hvis der er døde unger, benytter de gamle svaler ikke reden igen), når ungerne er fløjet af.

Under gennemgangen af de ca. 1300 reder har jeg en enkelt gang observeret et rekordstort kuld, som ikke kan skyldes tilbageblevne æg fra et tidligere kuld, idet der nemlig i 1973 blev fundet 8 store unger i samme rede. Heldigvis var den stor nok!

Peter V. Christensen
Bakketoppen 35
Bløvstrød
3450 Allerød

Summary: Investigations of about 1300 nests of Swallow *Hirundo rustica* have shown that the adult Swallows rarely if ever remove eggs from earlier clutches. In productivity calculations it is therefore possible to make mistakes, and it is advised to remove unhatched eggs from the nest when the nestlings have fledged. Observations of extremely large clutches may be due to this fact. In a single case, however, a nest with 8 nestlings was found.

FOTOKONKURRENCEN

»Et studie i svaner« kunne man fristes til at kalde en stribe fremragende billeder af Knopsvane, hvorfra vi har valgt to som førstepræmie, på side 118 og side 140. Niels Nyholm's billeder giver tydelig udtryk for, at han udover at beherske det tekniske, kompositions- og beskæringsmæssige, har koncentreret sig om enkelte arter og dermed opnået helt enestående resultater. Disse utraditionelle, situationsmættede billeder kan man næsten ikke blive træt af at se på.

Andenpræmien på side 147, der er en anden genre, gik til Jesper Svendsen for den usædvanlig skarpe og gode gengivelse af en Hvepsevåge i flugt.

Niels Nyholms billede af den jagende, tamme Natugle på side 128 fik tredjepræmien. Det viser uglen »fastfrossen« i en situation, som vel de færreste af os har haft lejlighed til at se, og vi fandt billedet meget interessant og belærende.

Vi vil fremover tilstræbe at bringe førstepræmie til kr. 200,-, andenpræmie til kr. 100,- og evt. tredjepræmie til kr. 50,-. Desværre er der ikke kommet ret mange billeder siden sidste nummer, hvilket vel næppe kan skyldes manglende aktivitet hos fuglefotograferne. Som vort billedvalg også giver udtryk for, ønsker vi ikke noget bestemt emne eller nogen bestemt genre, blot et godt fuglebillede efter egen smag, dog helst ikke redebilleder. Grafiske eller eksperimentelle billeder som f.eks. »de to Høgeugler« på side 148 er meget velkomne. Alle billeder sendes til: Frank Wille, Holger Danskesvej 62, II. t.v., 2000 Kbh. F.